

ANALIZË E QEVERISJES SË HAPUR TË MINISTRISË SË ARSIMIT, SHKENCËS, TEKNOLOGJISË DHE INOVACIONIT

PROPOZIME PËR PËRMIRËSIMIN E GJENDJES AKTUALE

ANALIZË E QEVERISJES SË HAPUR TË MINISTRISË SË ARSIMIT, SHKENCËS, TEKNOLOGJISË DHE INOVACIONIT

RRETH PUBLIKIMIT

Ky dokument është zhvilluar në kuadër të projektit ‘Promovimi i Qeverisjes së Mirë 3.0’, mbështetur nga National Endowment for Democracy (NED) dhe zbatuar nga Open Data Kosova (ODK).

AUTORE:

Dafina Olluri dhe Delvina Haxhijaha

VERSIONET GJUHËSORE:

ALB, ENG, SRB

Përfunduar në janar 2023 © ODK

Pikëpamjet e shprehura në këtë dokument janë përgjegjësi vetëm e autorëve dhe nuk përfaqësojnë domosdoshmërisht qëndrimin zyrtar të NED-it. Riprodhimi dhe përkthimi për qëllime jo komerciale është i autorizuar, me kusht që burimi të dihet dhe botuesi të njoftohet paraprakisht dhe t'i dërgohet një kopje.

HYRJJE

Qeverisja e hapur është element thelbësor i demokracisë, që iu jep njerëzve informatat dhe njohuritë që iu nevojiten për të marrë pjesë në mënyrë të barabartë në çështjet politike, për të marrë vendime të mençura dhe për të kërkuar llogari nga institucionet për veprimet e tyre. Institucionet anembanë botës kryejnë detyra të caktuara për ta përmirësuar qeverisjen e tyre të hapur dhe përgjegjshmërinë ndaj publikut. Pasi që lëvizja e qeverisjes së hapur ka qenë shqetësim global viteve të fundit, mënyra se si ndikojnë qeveritë e hapura në zhvillimin e qëndrueshëm të shteteve është bërë çështje me rëndësi.

Transparenca, qasja, integriteti dhe ndërgjegjësimi shërbejnë si parimet themelore për qeverinë e hapur. Nga ekzekutivi qendror deri tek vetëqeverisja lokale, parlamenti dhe sistemi gjyqësor, këto parime vlejnë për të gjitha institucionet dhe nivelet e qeverisë. Institucionet duhet ta bëjnë më të lehtë për qytetarët për të marrë informata me qëllim që të jenë transparente, veçanërisht përmes përdorimit të të dhënave të hapura dhe menaxhimit të të dhënave. Duhet të kombinohet me përfshirjen e shtuar të shoqërisë civile në procesin e vendimmarrjes publike. Garancia që qeveritë drejtohen në mënyrë efektive dhe pa korrupsion sistemik, disponueshmëria e informacionit lidhur me politikat dhe aktet qeveritare dhe kuptimi i qartë i përgjegjësiave organizative janë elemente thelbësore të qeverisjes transparente.

Open Data Kosova ka një përvojë shtatë vjeçare në punën me inovacionin digjital, Vlerësimi i Indeksit të Qeverisjes së Hapur (VIQH), duke vlerësuar qeverisjen e hapur në institucione të niveleve të ndryshme në Kosovë. ODK-ja e ka përfshirë Ministrinë e Arsimit, Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit (MASHTI) si pjesë e vlerësimit, si një institucion tjetër qeverisës që do të përfitojë nga integrimi i praktikave të të dhënave të hapura. Platforma përkatëse e Indeksit të Qeverisjes së Hapur do të përdoret për ta realizuar vlerësimin i cili do të bazohet në grupin e treguesve të cilët janë në përputhje me parimet tashmë të përshtatura në Indeksin Rajonal të Qeverisjes së Hapur 2016, i zhvilluar nga ODK-ja përmes projektit ActionSEE¹. Si i tillë, deri më tani, ekzistojnë 47 tregues që janë në përputhje dhe që do të merren parasysh gjatë procesit të vlerësimit të qeverisjes së hapur për MASHTI-n.

Sipas vlerësimeve të kryera ndër vite nga ODK-ja për institucionet qeveritare në Kosovë, ka rezultuar që ndërveprimi dhe bashkëpunimi i vazhdueshëm me qytetarët shërben si forca shtytëse pas përmirësimit të performancës. Efektiviteti i punës së qeverisë dhe ministrive të linjës përmirësohet përmes pjesëmarrjes së publikut. Departamentet dhe agjencitë ekzekutive duhet t'iu japin qytetarëve të Kosovës më shumë mundësi për të ndikuar në politika dhe për t'i ndihmuar qeverisë së tyre me njohuritë dhe informatat e tyre të kombinuara.

¹ <https://opennessindex2016.actionsee.org/institutions/id:244>

Qëllimi i këtij studimi është të prezantohen rezultatet e Indeksit të Qeverisjes së Hapur për Ministrinë e Arsimit, Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit për vitin 2021, duke e matur nivelin e qeverisjes së hapur për institucionin e lartpërmendur. Ky dokument ka për qëllim ta prezantojë gjendjen aktuale lidhur me qeverisjen e mirë dhe t'i ndihmojë institucionit në fjalë t'i zbatojë praktikën e të dhënave të hapura në mënyrë më efektive në punën e tij. Studimi mund të jetë i dobishëm për përfaqësuesit e organizatave ndërkombëtare, si dhe kolegëve nga sektori i OSHC-ve që merren me këto çështje.

ODK-ja i ka respektuar parimet e transparencës në hulumtim dhe ia ka paraqitur të gjithë hollësitë dhe rezultatet e tij institucionit të vlerësuar. ODK-ja mbetet e hapur për çdo sugjerim, kritikë konstruktive dhe diskutim lidhur me këtë dokument të politikës. Pas mbledhjes së të dhënave është përdorur një model i verifikimit të të dhënave, që ka rezultuar me gabimin standard prej +/- 3%. Vlerësimi është bërë nga qershori 2021 deri në fund të dhjetorit 2021. Bazuar në gjetjet e hulumtimit, është përpiluar një listë me rekomandime për institucionet.

METODOLOGJIA E HULUMTIMIT

Katër parimet e mëposhtme udhëzuese kanë shërbyer si themel për këtë analizë, e cila ka monitoruar sa janë marrë të dhëna nga Indeksi Rajonal i Qeverisjes së Hapur lidhur me MASHTI-n, mjet ky që vlerëson sa janë të qasshme institucionet qeveritare për publikun dhe shoqërinë në shtetet e Ballkanit Perëndimor. Për MASHTI-n, janë vlerësuar këto parime: **1) transparencën, 2) qasjen, 3) integritetin dhe 4) ndërgjegjësimin**. Këto parime janë vlerësuar në bazë të kriterëve në vijim: lehtësia e qasjes në informata në uebfaqen zyrtare të Institucionit; cilësia e kornizës legjislative për temat përkatëse; burimet publike shtesë të informacionit; dhe pyetësorët e dorëzuar nga institucioni. Pas mbledhjes së të dhënave është përdorur një model i verifikimit të të dhënave, që ka rezultuar me gabimin standard prej +/- 3%. Vlerësimi është bërë nga qershori 2021 deri në fund të tetorit 2021. Bazuar në gjetjet e hulumtimit, është përpiluar një listë me rekomandime për institucionet.

Qasja e publikut në të dhënat organizative, buxhetet dhe proceset e prokurimit publik është e mandatuar me parimin e **Transparencës**. **Qasja** ka të bëjë me hartimin dhe zbatimin e politikave për qasje të pakufizuar në informacion, rritjen e qasjes në informacion përmes diskutimeve publike dhe promovimin e angazhimit të qytetarëve. **Integriteti** përfshin elementet si lobimi, respektimi i kodit të etikës dhe luftimi i korrupsionit. Parimi i fundit, **Ndërgjegjësimi**, trajton monitorimin dhe vlerësimin e politikave të zbatuara nga institucionet.

Të gjitha katër parimet e lartpërmendura, si pjesë e Indeksit Rajonal të Qeverisjes së Hapur, ndihmojnë në përcaktimin, prezantimin dhe vlerësimin e punës dhe vullnetit të mirë politik drejt transparencës.

QEVERISJA E HAPUR E MASHTI-T NË VITIN 2021

Rezultati i përgjithshëm për MASHTI-n për vitin 2021 ishte 64%. Me qëllim që të krijohet një përshtypje e mirëfilltë e përgjegjësisë institucionale, që është element i rëndësishëm i qeverisë së hapur, MASHTI duhet të jetë vazhdimisht më i hapur dhe transparent me publikun e përgjithshëm dhe akterët e tjerë.

Katër konceptet e qeverisjes së hapur – transparenca, qasja, integriteti dhe ndërgjegjësimi – janë shpjeguar në hollësi në kapitullin në vijim.

TRANSPARENCA

Avancimi i arsimit të lartë dhe hulumtimeve shkencore si dhe nxitja e inovacionit dhe zhvillimit teknologjik janë pjesë e kompetencës së MASHTI-t. Po ashtu, ministria është përgjegjëse për zhvillimin e një plani gjithëpërfshirës për avancimin e shkencës, teknologjisë dhe arsimit në Kosovë si dhe promovimin e krijimit të një sistemi të vetëm, koheziv, jo-diskriminues dhe gjithëpërfshirës të arsimit. Duke pasur parasysh këto përgjegjësi, e shumë të tjera, MASHTI duhet të synojë të jetë institucion me transparencë të lartë, duke publikuar kështu dokumentet dhe informatat kyçe, t'i promovojë proceset e konsultimeve publike dhe ta përkrahë monitorimin dhe zbatimin e masave të transparencës. Për këtë parim, MASHTI arriti një rezultat prej 50%.

Parimi i transparencës dikton që buxheti, informatat organizative dhe metodat e prokurimit duhet të jenë të disponueshme për publikun dhe të publikohen në uebfaqen zyrtare. Sa i përket transparencës organizative, uebfaqja e MASHTI-t përditësohet vazhdimisht, pasi që ka mjaft komunikata për shtyp nga takimet e ndryshme, dokumente, raporte dhe strategji zyrtare. Përveç kësaj, përmbajtja e uebfaqes ofrohet në të dy gjuhët zyrtare të vendit. Po ashtu, informatat kontaktuese të zyrtarëve përgjegjës për komunikim me publikun janë të disponueshme në uebfaqen zyrtare. Megjithatë, mungojnë informatat rreth detyrave dhe përgjegjësisë zyrtare të zyrtarëve të lartpërmendur, gjë që mund t'i bëjë palët e interesuara të pasigurta për pyetjet që mund t'ua bëjnë.

Për më tepër, nuk ka të dhëna për kontratat, raportet buxhetore ose transparencën buxhetore të deklaruara në uebfaqen zyrtare të MASHTI-t. Lidhur me fushëveprimin e shpenzimeve publike, të shërbimeve dhe të menaxhimit, as këto informata nuk janë të qasshme. Uebfaqja e MASHTI-t nuk ofron të dhëna për procedurat e prokurimit publik, siç janë kërkesat e hapura për oferta, vendime dhe kontrata për ofertat dhe të dhëna të tjera.

QASJA

Parimi i qasjes adreson interesin e shfaqur nga akterët, duke përfshirë, mes tjerash, qytetarët, OSHC-të dhe grupet e tjera, për të marrë pjesë në veprimtarinë e institucionit, duke përfshirë, ndër të tjera, Aktin për Lirinë e informacionit dhe legjislacionin tjetër. Për këtë vit të vlerësimit, MASHTI ka arritur 65% në këtë parim.

Qasja në informacion – e njohur përndryshe si e drejta për informacion apo liri të informacionit – është pjesë e rëndësishme përbërëse e qeverisjes së hapur. Sipas Ligjit për Qasje në Dokumente Publike, çdo institucion publik duhet ta caktojë një person për të shqyrtuar në mënyrë rutinore kërkesat e pranuar dhe për të krijuar një adresë elektronike zyrtare që përdoret vetëm për komunikim me publikun. Ky ligj ka zbatim praktik sepse ekziston një individ i caktuar që iu përgjigjet kërkesave për liri të informacionit brenda një afati minimal të pranueshëm kohor. Megjithatë, mbikëqyrja e kërkesave që janë refuzuar ose pa përgjigje është ende e pakët sa i përket raportimit vjetor për qasje në dokumente publike. Bazuar në anketën e realizuar me zyrtarët nga MASHTI, është deklaruar që nuk ka mekanizëm trajnues ose udhëzues që iu mundëson shërbyesve civilë t'i vlerësojnë materialet, të dhënat dhe informatat tjera të disponueshme që duhet të bëhen publike dhe t'i kryejnë obligimet e tyre përkatëse sipas Aktit për Lirinë e Informacionit (Akti për të drejtën e informacionit).

Sa iu përket konsultimeve publik, Zyra e Kryeministrit, Zyra për Qeverisje të Mirë ka krijuar platformën e Konsultimeve Publike ku të gjitha dokumentet e nevojshme për konsultim publikohen online nga ministritë për çështjet përkatëse. Po ashtu, publikohen edhe raportet mbi konsultimet. Struktura e konsultimit publik është e rregulluar me Rregulloren (QRK) Nr. 05/2016 për Standardet minimale për procesin e konsultimit publik, neni 21.² Bazuar në përgjigjet e MASHTI-t në anketë, është deklaruar që Ministria ka pranuar 31 kërkesa për qasje në dokumentet publike, duke iu përgjigjur 25 prej tyre, njëra prej të cilave konsiderohet se është adresuar pjesërisht. Rekomandohet të funksionalizohet një sistem i cili do t'i regjistronte kërkesat e pranuar dhe statusin e tyre.

Gjithashtu, MASHTI ka organizuar një konsultim publik për një projektligj të miratuar në vitin 2021, duke publikuar të gjitha komentet/sugjerimet e marra në platformën e diskutimit publik, të trajtuara nga komisionet përkatëse të MASHTI-t. Për më tepër, ato janë publikuar edhe në raportin përfundimtar të procesit të diskutimit publik. Ndërsa MASHTI duhet t'iu përgjigjet komenteve dhe sugjerimeve të paraqitura përmes konsultimeve publike sipas rregullores së lartpërmendur, Neni 15, Mbledhja e komenteve dhe adresimi i tyre.³ Megjithatë, në anketën që i është dërguar MASHTI-t, në pyetjen rreth disponueshmërisë ose ekzistimit të një procedure përmes të cilës qytetarët dhe palët e interesuara mund t'i kundërshtojnë vendimet e marra për çfarëdo arsye, nuk është dhënë asnjë përgjigje.

² <http://konsultimet.rks-gov.net/Storage/Docs/Doc-58b8199b1839d.pdf>

³ <http://konsultimet.rks-gov.net/Storage/Docs/Doc-58b8199b1839d.pdf>

Në vlerësimin se sa është i qasshëm MASHTI në mediat sociale, janë marrë parasysh përditësimet në llogaritë zyrtare të tij në Facebook dhe Twitter. MASHTI në mënyrë aktive e përditëson faqen e tij në Facebook me informatat më të fundit, duke i mbajtur palët e interesuara dhe publikun e përgjithshëm të informuar për zhvillimet më të fundit. Ndërsa, faqen në Twitter MASHTI nuk e ka përditësuar që nga viti 2018. Këto përditësime dhe informata të vazhdueshme që ofrohen për publikun duhet të përforcohen nga Institucioni, duke nxitur kështu qasjen dhe informimin e publikut të përgjithshëm rreth punës së institucionit.

INTEGRITETI

Së bashku me parimet e tjera të qeverisjes së mirë, integriteti është tipari i tretë thelbësor i qeverisjes së hapur. Treguesit e integritetit lidhen me deklarin e pasurisë, kodin e sjelljes dhe konfliktin e interesit, për të cilat MASHTI shënoi 65% në këtë parim. Integriteti mund të nxitet me mjete të brendshme, të tilla si kodet e etikës, ose ato të jashtme, duke përfshirë auditimet dhe vlerësimet nga shoqëria civile dhe mediat. Ministria duhet të synojë t'i zbatojë standardet më të larta të integritetit profesional në të gjitha administratat e saj dhe ta rrisë qasjen në teknologjitë e reja për qeverisje të hapur dhe llogaridhënie.

Uebfaqja e MASHTI-t nuk e ka të publikuar kodin e mirësjelljes për zyrtarët e saj, apo të lidhur me rregulloren për kodin e mirësjelljes të shërbyesve civilë të Republikës së Kosovës i cili është i publikuar në gazetën zyrtare të vendit.⁴ MASHTI duhet të sigurojë që ka masa proaktive të raportimit mbi etikën, duke përfshirë kështu protokollet për sjelljet e përshtatshme dhe të gabuara për shumë grupe të ndryshme, siç janë udhëheqësit e zgjedhur (Ministri dhe Kabineti i tij), stafi politik, shërbyesit publikë, etj.

Në Kosovë, zyrtarët shtetërorë vazhdojnë së deklaruar pasurinë, asetet, të hyrat dhe borxhet që janë të detyruar ta deklarojnë pasurinë e tyre. Lista e aseteve për deputetët e Kuvendit përfshin informacione të përditësuara mbi pasurinë, burimet e të ardhurave, shumën e të ardhurave dhe detyrimet. Agjencia Kundër Korrupsionit, e cila e monitoron përdorimin e listave të pasurisë, i ka sistemuar dhe ruajtur këto të dhëna në një mënyrë që është lehtë e qasshme për palët e interesuara dhe publikun e gjerë. Megjithatë, informatat në lidhje me deklarin e pasurisë mund të bëhen publike pas dorëzimit të kërkesës për qasje në përputhje me Ligjin për Qasje në Dokumente Publike dhe Ligjin për Mbrojtjen e të Dhënave Personale. Siç u tha më lart, Agjencia Kundër Korrupsionit është organi i autorizuar dhe vazhdimisht është e angazhuar në monitorimin e pasurisë së zyrtarëve publikë. Në rast të shkeljes së detyrimeve të parapara me ligj nga ana e deputetëve, Agjencia ndërmer masat e duhura të përcaktuara me ligj.

⁴ <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=10764>

Për më tepër, Kosovës aktualisht i mungon zbatimi i ligjeve që i rregullon lobuesit dhe veprimet e tyre, të cilat do të shërbenin për përmirësimin e mbrojtjes së interesit publik. Lobimi i rregulluar me legjislacion e përmirëson transparencën e sektorit publik dhe rregullon ndërveprimet mes grupeve të ndryshme të interesit, lobuesve, zyrtarëve publikë dhe politikanëve. Hapi i parë thelbësor në rritjen e llogaridhënies, forcimin e sistemit ligjor për luftimin e korrupsionit dhe rritjen e performancës së administratës shtetërore është hartimi i rregulloreve të përcaktuara për lotimin. Përveç kësaj, rekomandohet që MASHTI të ofrojë trajnime për zyrtarët e tij për temat lidhur me aktivitetet e lotimit, konfliktin e interesit, përpjekjet për luftimin e korrupsionit, ose sinjalizimin, si dhe mënyrën se si të reagohet në raste të parregullsive.

NDËRGJEGJËSIMI

Komponenti i ndërgjegjësimit adreson mekanizmat e brendshëm që përdoren për monitorimin dhe vlerësimin e politikave të zbatuara nga MASHTI. Ministria duhet t'i zbatojë mekanizmat që vlerësojnë performancën institucionale duke kontribuar në përforcimin e monitorimit dhe llogaridhënies së operacioneve të saj. Në komponentin e fundit të vlerësimit, MASHTI ka shënuar rezultat prej 78%.

Raportimi i MASHTI-t, krahas ministrive të tjera të linjës në vend, vazhdon të jetë në përputhje me Rregulloren e punës të Qeverisë së Kosovës, e cila e përcakton mënyrën dhe llojin e informacionit që kërkohet në raportet e ministrisë – të cilët i dërgohen Zyrës së Kryeministrit për miratim. MASHTI si ministritë e tjera iu përmbahet standardeve të vendosura nga Zyra për Qeverisje të Mirë/Zyra e Kryeministrit për konsultime publike përmes koordinatoreve për konsultime në ministritë e linjës të përfshira në procesin e hartimit të legjislacionit dhe politikave.

Ministria si praktikë e dërgon raportin vjetor të punës në Qeverinë e Kosovës, dhe nga anketa e plotësuar nga përfaqësuesit e MASHTI-t, është raportuar se për vitin 2021 raportin e ka dërguar në Qeveri në dhjetor të vitit 2021. Për më tepër, me mbështetjen e GIZ-it, MASHTI ka kryer vlerësimet vjetore të zbatimit të Planit Strategjik për Arsimin në Kosovë 2017-2021 dhe ka hartuar raportet vjetore të vlerësimit.

ANGAZHIMI I QYTETARËVE NË PUNËN E MASHTI-T NË KOSOVË

ODK-ja ka vazhduar bashkëpunimin me UBO Consulting duke hulumtuar përkushtimin dhe mendimet e qytetarëve për punën e MASHTI-t. Gjithsej 1306 qytetarë të Republikës së Kosovës u intervistuan përmes metodës së mostrës gjithëpërfshirëse, të ndarë sipas moshës, gjinisë, përkatësisë etnike, vendbanimit dhe të ardhurave familjare. Anketa vlerësoi angazhimin e qytetarëve me punën e MASHTI-t, duke analizuar nëse qytetarët besojnë se interesat e tyre merren parasysh, nëse besojnë se mund të kontribuojnë në zhvillimet e institucionit në fjalë, etj.

Bazuar në gjetjet nga anketa e realizuar, në përgjithësi, rezultoi se shumica e individëve janë pak të kënaqur me punën e MASHTI-t, ku 32.3% e grave dhe 32.5% e burrave e raportojnë këtë.⁵

Pyetja tjetër që u adresua ishte se sa besojnë qytetarët se mund të kontribuojnë në punën e MASHTI-t. Bazuar në gjetjet e anketës, 27.9% e pjesëmarrëseve dhe 29.4% e pjesëmarrësve besojnë se mund ta bëjnë këtë. Në anën tjetër, 51.4% e pjesëmarrëseve dhe 57.6% e pjesëmarrësve mendojnë të kundërtën.

Rezultatet e gjetjeve tregojnë se sa e rëndësishme është të merren parasysh këndvështrimet e qytetarëve për punën e MASHTI-t. Si rezultat, përpjekjet duhet të përqendrohen në zhvillimin e kanaleve të komunikimit që i lejojnë njerëzit të ofrojnë komente për punën e institucionit, ta konsiderojnë pjesëmarrjen qytetare si thelbësore për efikasitetin e tij dhe të paraqesin mundësi për bashkëpunim midis qytetarëve dhe palëve të tjera përkatëse.

⁵ <https://www.facebook.com/opendatakosovo/posts/pfbid02GtH2r6GoXE9jnQw3q1yWjDCbmf3LPGHu6b52NTPxtqswYwJ7MVmb4x6E9QvhyoiKl>

REKOMANDIMET

HAPAT E VEPRIMIT

Qeverisja e hapur mund të çojë në mënyra të reja të qeverisjes, si nga perspektiva e qeverisë ashtu edhe e qytetarëve, duke promovuar kështu qeverisjen e mirë dhe duke inkurajuar vendimmarrje më të mirë. Sipas vlerësimit të kryer, rekomandohet që Ministria e Arsimit, Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit t'i ndërmarrë veprimet e mëposhtme:

- *Themelimi i një mekanizmi përmes të cilit qytetarët përmes një procesi të përshtatshëm mund t'i kundërshtojnë vendimet që merren;*
- *Publikimi i programit vjetor të punës, informata rreth personelit (duke përfshirë emrat dhe pozitat), pagat, kontaktet, fushëveprimin e punës së institucionit, organogramin, rezymetë e stafit dhe raportet e punës si dhe listën e regjistrave të dokumenteve që i ka në posedim në uebfaqe;*
- *Organizimi i aktiviteteve edukative në institucionet publike, si seminare, punëtori dhe trajnime në vendin e punës, për të rritur ndërgjegjësimin për dobitë e qeverisjes së hapur dhe rëndësinë e transparencës;*
- *Krijimi i një formulari të ankesave në faqen zyrtare të MASHTI-t duke ofruar informacion mbi kronologjinë, shërbyesit civilë përkatës dhe institucionet që merren drejtpërdrejt me ankesa/kërkesa specifike;*
- *Të sigurohet që planet, thirrjet, vendimet, kontratat dhe shtojcat lidhur me prokurimin publik publikohen në uebfaqen e saj;*
- *Të rritet prania në mediat sociale me qëllim që të arrihet një audiencë më e gjerë;*
- *Publikimi i planit të integritetit ose politikës së brendshme kundër korrupsionit, duke përfshirë masat për parandalimin e formave të ndryshme të korrupsionit dhe sjelljes joetike brenda institucionit;*
- *Publikimi i pagave të zyrtarëve publikë në uebfaqe;*
- *Inkurajimi i pjesëmarrjes së publikut në politikat dhe proceset vendimmarrëse të MASHTI-t, duke marrë parasysh rëndësinë dhe ndikimin që shoqëria civile, përfshirë OJQ-të dhe sinjalizuesit, mund ta ketë në procesin e vendimmarrjes;*
- *Publikimi i të gjitha informatave apo dokumenteve në uebfaqen zyrtare në formate të hapura (Microsoft Excel ose Word).*